

HRVATSKI JEZIK

nacionalni ispit za učenike 1. razreda gimnazije

(120 minuta)

srijeda, 30. svibnja 2007.

Dopušteni pribor: kemijska olovka plave ili crne boje ili nalivpero.

UPUTE UČENICIMA

Pozorno pročitaj sve upute. Ne okreći stranicu i ne odgovaraj na pitanja dok to ne odobri dežurni nastavnik.

Nalijepi identifikacijsku naljepnicu u označeni okvir u gornjem desnom kutu prve stranice te na list za odgovore.

Ispit traje 120 minuta bez prekida. Sastoji se od dvaju dijelova.

U zadacima prvoga dijela odaberi jedan točan odgovor.

Odgovore upiši **na list za odgovore** tako što ćeš kvadratić točnoga odgovora obilježiti znakom **X**.
Možeš slobodno pisati po stranicama ispita, ali **ne zaboravi upisati odgovore na list za odgovore**.

Ne piši **nigdje drugdje** po listu za odgovore ni po **dijelovima** stranica koji pripadaju ocjenjivačima.

U drugome dijelu ispita od tebe se traži da napišeš sastavak na temelju priloženoga teksta i ponuđenih smjernica.
Koncept za sastavak piši na za to predviđenim stranicama, a onda ga prepisi na list za sastavak koji se nalazi na listu za odgovore.

Sastavak napiši **pisanim slovima**, čitljivo i uredno.

Sastavci koji se ne mogu pročitati bodovat će se s nula (0) bodova.

Sve svoje odgovore smiješ ispravljati na konceptu i na stranicama na kojima su zadatci i pitanja, ali na listu za odgovore ne smije biti nikakvih ispravaka.

Svaki točan odgovor u prvome dijelu ispita donosi od jednoga (1) do triju (3) bodova, kako je naznačeno.
Na prvome dijelu ispita možeš dobiti najviše četrdeset (40) bodova.
Za sastavak možeš dobiti između nula (0) i četrdeset (40) bodova.

Potruđi se dobro rasporediti vrijeme kako bi mogao riješiti oba dijela ispita.
Kad riješiš sve zadatke, vrati se na početak i provjeri još jednom sve svoje odgovore.

Želimo ti puno uspjeha!

PRAZNA STRANICA

PRAZNA STRANICA

I. dio ispita

Pozorno pročitaj priloženi tekst i odgovori na sljedeća pitanja tako što ćeš slovo ispred točnoga odgovora na listu za odgovore obilježiti znakom **X**.

I. tekst

Bijaše bistra, živa, te se već za kašnjenja djetinjstva toliko oslobodila, da je već nisu smatrali djetetom; da su je dapače svi nazivali "zlatarovom mudrijašicom", jer se mala – a nije to za ono doba šala – naučila bila čitanju i pisanju od varoškog školnika Blaža Dragšića.

Pa tek kad pupolj budne ružicom, djevojče djevicom! Divna li oku milja! Kad je nedjeljom i svetkom, idući od rane mise, preko Markova trga kući svojoj, premetala drobne nožice, obučena crvenima šiljastim postolicama, kad joj se lijepa glavica njihala pod kitnom partom, a bujne joj se crne plete spuštale niz plavetni janječim krznom ošiveni zobun, kad je ručicama držala na prsima veliki srebrom okovani molitvenik, stidno gledajući pred sebe, da nisi mogao spaziti munjevita oka od dugih svilolikih trepavica, bio bi rekao svatko: eto svetica sašla sa oltara među svijet, da milom pojavom razveseli snuždene ljude. (...)

Čudan svat taj Grga Čokolin! Suhonjast trčuljak. Glava mu debela, obla kao glava od kupusa, obrve guste, nad nosom svedene oči male, bodljive kad ih nije vinska magla zastirala; nos tup, širok, uzvinut, a crven da se bojiš primači mu puščana praha, lice olizano, nebradato, reći bi, živ cimer Grgine meštije. Takovo bijaše vanjsko lice varoškoga brijačica. Al ne bijaše mu ni duša bolje podstavljena. Prevrtljivac, jogunica, podmuklica, po svim se je kutovima vrzao, svuda svoje sopunaste prste zabadao gdje ga i nije ništa koštalo.

(A. Šenoa, *Zlatarovo zlato*)

1. Kojemu književnomu rodu pripada djelo iz kojega je priloženi ulomak (I. tekst)?

- a) lirici
- b) epici
- c) drami
- d) diskurzivnomu rodu

1 bod

2. Koji elementi obilježavaju književni rod kojemu pripada priloženi ulomak (I. tekst)?

- a) pripovijedanje, pripovjedač, opisivanje
- b) rima, zvukovna organizacija, figure
- c) peripetija, kulminacija, dijalog
- d) subjektivni izraz, filozofska tema, analiza

1 bod

3. Kojim je pripovjednim postupkom Šenoa prikazao likove u priloženome ulomku (I. tekst)?

- a) pripovijedanjem
- b) opisivanjem
- c) dijalogom
- d) monologom

1 bod

4. U kojemu je licu ispričovijedan priloženi ulomak (I. tekst)?

- a) U prvom licu.
- b) U drugom licu.
- c) U trećem licu.
- d) U različitim licima.

1 bod

5. Što saznajemo o likovima iz priloženoga ulomka (I. tekst)?

- a) Njihov vanjski izgled i prošlost.
- b) Karakterne osobine uvjetovane podrijetlom.
- c) Vanjski izgled i karakterne osobine.
- d) Njihovo podrijetlo i ponašanje.

1 bod

6. Kako je u priloženome ulomku okarakteriziran lik junakinje *Zlatarova zlata*?

- a) Idealiziran je.
- b) Karikiran je.
- c) Psihološki je produbljen.
- d) Utemeljen je na povijesnim činjenicama.

1 bod

7. Kako je u priloženome ulomku okarakteriziran lik Grge Čokolina?

- a) Idealiziran je.
- b) Karikiran je.
- c) Psihološki je produbljen.
- d) Utemeljen je na povijesnim činjenicama.

1 bod

8. Kako nazivamo tehniku oblikovanja likova u kojoj su jedni utjelovljenje ljepote, poštenja i odanosti, a drugi ružnoće, nepoštenja i zla?

- a) unutarnja i vanjska karakterizacija
- b) posredna karakterizacija
- c) psihološka karakterizacija
- d) crno-bijela karakterizacija

1 bod

9. Kakav je lik Grge Čokolina u romanu *Zlatarovo zlato*?

- a) Sporedni je lik bez posebne uloge u romanu.
- b) Sklon je spletkama te zlim djelima pokreće radnju.
- c) Mijenja se i razvija te na kraju postaje dobar.
- d) Neobičan je lik nevjerojatne sudbine.

1 bod

10. Koje dvije fabule pratimo u romanu *Zlatarovo zlato*?

- a) povijesnu i kriminalističku
- b) ljubavnu i socijalnu
- c) ljubavnu i povijesnu
- d) kriminalističku i ljubavnu

1 bod

11. Kako se u romanu *Zlatarovo zlato* ostvaruje Šenoino načelo da roman mora imati moralno-odgojnu i nacionalnu ulogu?

- a) Sukobom Zagrepčana i Gregorijanca pokazuje kobne posljedice gubitka narodne sloge.
- b) Svi su likovi u romanu simboli važnih povijesnih ličnosti hrvatske prošlosti.
- c) Privukavši čitatelje ljubavnom pričom Šenoa ih upoznaje sa zbivanjima iz nacionalne prošlosti.
- d) Ljubavnu priču uzima iz srednjovjekovne legende da bi privukao čitateljice.

1 bod

12. Koja se od navedenih odrednica odnosi na roman *Zlatarovo zlato*?

- a) Ljubavna priča završava nesretno jer su likovi nemoralni.
- b) Poticaj za roman bio je stvarni događaj, oprimjeren povijesnim dokumentima.
- c) Roman je usmjeren na prikaz bitaka s Turcima.
- d) Na kraju romana ne saznajemo što se dogodilo s glavnim junacima.

1 bod

PRAZNA STRANICA

Pozorno pročitaj priloženi tekst i odgovori na sljedeća pitanja tako što ćeš slovo ispred točnoga odgovora na listu za odgovore obilježiti znakom **X**.

II. tekst

Ljudsko srce

Ljudskom srcu uvijek nešto treba,
Zadovoljno nikad posve nije:
Čim željenog cilja se dovreba,
Opet iz njega sto mu želja klije.

Zašto tako, prezirući hljeba
Svakidanjeg, u prsima grije
S vrućom željom okrutnog jastreba
Koj' ga uvijek gladnim kljunom bije?

Međ kolijevkom traje i međ rakom*
Našem žiću odveć kratko doba,
Zato srce u nazočju groba

Uvijek dršće željom sve jednakom,
Misleć uvijek: zemlja ima slasti
Koja neće s njime u grob pasti.

(Petar Preradović)

* raka – grob

13. Kako se zove stalni oblik u kojemu je napisana pjesma *Ljudsko srce* (II. tekst)?

- a) gazela
- b) sonet
- c) epigram
- d) oda

1 bod

14. Koje vrste strofa čine pjesmu *Ljudsko srce* (II. tekst)?

- a) distisi i terceti
- b) terceti i katreni
- c) katreni i sestine
- d) sestine i oktava

1 bod

15. Kojim je stihom napisana priložena pjesma (II. tekst)?

- a) osmercem
- b) desetercem
- c) jedanaestercem
- d) dvanaestercem

1 bod

16. Kakva je rima u pjesmi *Ljudsko srce* (II. tekst)?

- a) abba abba cdc efe
- b) abab cdcd efe ghg
- c) abab abab cdd cee
- d) abba cddc cdc ded

1 bod

17. Kakva je po tematici pjesma *Ljudsko srce* (II. tekst)?

- a) domoljubna
- b) religiozna
- c) ljubavna
- d) misaona

1 bod

18. Kako se zove stilska figura konstrukcije u 2. strofi pjesme *Ljudsko srce* (II. tekst)?

- a) pjesnički simbol
- b) retoričko pitanje
- c) stalni epitet
- d) slavenska antiteza

1 bod

19. Kako se zove postupak prenošenja jedne riječi u novi stih, kao u sljedećem primjeru?

Zašto tako, prezirući hljeba
Svakidanjeg, u prsima grije

- a) inverzija
- b) asindeton
- c) gradacija
- d) prebacivanje

1 bod

Pozorno pročitaj priloženi tekst i odgovori na sljedeća pitanja tako što ćeš slovo ispred točnoga odgovora na listu za odgovore obilježiti znakom **X**.

III. tekst

PROMETEJ:

O, ne mislite da je razlog šutnji toj
samoljublje il' drskost. Ne, već teška bol
što ponižen sam tako i satrven sav.
Božanstvima tim novim njinu čast i vlast
priskrbih ja, a ne nijedan drugi stvor.
Al o tom šutim. Zašto pričat znanu stvar?
No čujte kako onaj jadni ljudski rod
što u neznanju teškom živio je glup
prosvijetlih i podarih njemu znanja luč.
Ne zborim to da možda ljudski grdim soj,
već stoga da dobrote svoje dokaz dam.
Kraj zdravog svoga vida čovjek bješe slijep
i pokraj zdravog sluha isto tako gluh,
a sav je ljudski život mutan kao san,
maglovit i bez reda, lud i pobrkan.
I čovjek nije znao što je zidan dom
sunčanom svijetlom zrakom divno obasjan,
ni što je drvodjelstvo, već ko sitan mrav
u pećinama mračnim tražio je stan.
Ni pramaljeću cvjetnom nije znao dob,
ni zimi, niti ljetu kada zrije plod,
bez ikakva je reda vršio svoj rad
sve dok mu ja ne otkrih sjajnih zvijezda put
i vrijeme kad je ishod i kad zalaz njin.
I ponajbolji izum ljudstvu našoh – broj,
naučih ga na slova pisanoga moć,
i pamćenje mu dadoh, majku znanja svih.
Od mene, eto, čovjek takav dobi dar,
a sebi ne znam pomoć u tom jadu svom,
bez misli sam da nađem iz te bijede spas.

20. Tko je autor teksta kojemu pripada priloženi ulomak (III. tekst)?

- a) Eshil
- b) Aristofan
- c) Sofoklo
- d) Euripid

1 bod

21. Kojoj književnoj vrsti pripada djelo iz kojega je priloženi ulomak (III. tekst)?

- a) epu
- b) komediji
- c) tragediji
- d) mitu

1 bod

22. Zašto je Prometej kažnjen?

- a) Želio je svrgnuti Zeusa i zauzeti Olimp.
- b) Oženio se običnom ženom usprkos Zeusovoj zabrani.
- c) Suprotstavio se Zeusu i pomogao ljudima.
- d) Prema ljudima nije imao samilosti kao prema bogovima.

1 bod

23. Koja osobina karakterizira Prometeja u priloženome ulomku?

- a) poniznost
- b) drskost
- c) oholost
- d) bespomoćnost

1 bod

24. Što simbolizira Prometej?

- a) čovjeka sklona nagodbama
- b) bespomoćnu žrtvu kojom se bogovi poigravaju
- c) pomiritelja među bogovima i ljudima
- d) čovjeka koji se suprotstavlja autoritetima usprkos žrtvama

1 bod

25. Poveži djelo i književnu vrstu tako da na listu za odgovore uz svako slovo koje označava djelo upišeš broj odgovarajuće književne vrste.

a) Eneida	1) ep
b) Ilijada	2) komedija
c) Kralj Edip	3) poslanica
	4) tragedija

2 boda

26. Koji je od navedenih svetaca pisac evanđelja?

- a) sv. Pavao
- b) sv. Petar
- c) sv. Matej
- d) sv. Josip

1 bod

27. Koja knjiga pripada *Novomu zavjetu*?

- a) Pjesma nad pjesmama
- b) Psalmi
- c) Petoknjižje
- d) Evanđelje po Ivanu

1 bod

28. Koje su riječi u fonološkoj opreci?

- a) grije – bije
- b) klije – grije
- c) zraka – traka
- d) slasti – pasti

1 bod

29. Kako se točno rastavlja na slogove stih *Ljudskom srcu uvijek nešto treba*?

- a) Lju-dskom sr-cu u-vij-ek neš-to tre-ba
- b) Ljud-skomb srcu u-vijek ne-što tr-e-ba
- c) Lju-dskom srcu uv-i-jek neš-to tr-e-ba
- d) Ljud-skomb sr-cu u-vijek ne-što tre-ba

1 bod

30. Po čemu je glas *r* u riječi *srce* različit od glasa *r* u riječi *treba*?

- a) Glas je *r* u riječi *srce* konsonant, a u riječi *treba* nije.
- b) Glas je *r* u riječi *srce* zvonki glas, a u riječi *treba* nije.
- c) Glas *r* u riječi *srce* ne tvori slog, a u riječi *treba* tvori.
- d) Glas je *r* u riječi *srce* samoglasan, a u riječi *treba* nije.

1 bod

31. Koji naglasak prepoznaješ u riječi *pâd*?

- a) kratkosilazni
- b) dugosilazni
- c) kratkouzlazni
- d) dugouzlazni

1 bod

32. Na listu za odgovore uz svako slovo upiši broj (ili brojeve) glasovne promjene.

Koja se glasovna promjena (ili nekoliko njih) dogodila u pojedinoj riječi?

a) lažac – lašca	1) nepostojano a
b) duh – duše	2) palatalizacija
c) ulomak – ulomka	3) sibilizacija
d) blag – blaži	4) jednačenje po zvučnosti
	5) jotacija

3 boda

33. Na listu za odgovore označi krug s glasom *z*, *š* ili *s*, ovisno o točnome odgovoru.

Koji glas (*z*, *š* ili *s*) nedostaje u sljedećim rečenicama?

- a) S onim podočnjacima i___gledala je bolesno.
- b) Pokušala se i___liječiti biljnim čajevima.
- c) Majka joj je i___jeckala voćnu salatu.
- d) I___cijedila je na nju nekoliko limuna.
- e) I___čistila je i nekoliko šipaka.

2 boda

34. Na listu za odgovore označi krug s glasom *č* ili *ć*, ovisno o točnome odgovoru.

Koji glas (*č* ili *ć*) nedostaje u sljedećim rečenicama?

- a) Skroman cvjeti___, sitan i tih.
- b) Drš___e i zebe kao da je zima.
- c) Zvoni snježnim zvon___ićima.
- d) U bijeloj idili svije___a.
- e) Jer cilj je svemu istan___ana duša.

2 boda

35. Koja je rečenica pravopisno točno napisana?

- a) Zar si mislio da je Raul rođen u Južnoj Americi? Ne!
- b) Rođen je u Hrvatskom Zagorju, uz obalu rijeke Sutle.
- c) Istina, majka mu je iz Gorskoga Kotara, ali otac mu je Čileanac.
- d) Kako mu je ime malo neobično, svi ga zovu Šime južnoamerikanac.

1 bod

II. dio ispita

- 36.** Pred tobom je ulomak iz književnoga djela. Pozorno ga pročitaj, a zatim i smjernice za pisanje sastavka ispod teksta. Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje te u tvome oblikovanju sastavka.

Sastavak treba imati od 150 do 200 riječi. Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Najprije piši na priloženome listu papira za koncept, a na kraju uredno prepisi na za to predviđeni list papira (čistopis). Pazi da tvoj sastavak bude pravopisno i gramatički točan.

Na kraju izbroji riječi i napiši njihov broj na list za čistopis.

IV. tekst

Kad sam bio dijete, rekla mi je jedna stara baka: „Ako želiš zapamtiti san, ne smiješ, čim se probudiš, pogledati kroz prozor, jer će ti tada san svakako uteći”. Danas, znam da kroz prozor zapravo smijem gledati, pa čak i da moram: ako je san jak, ako valja, on će biti jači od pogleda kroz prozor, što znači od jave. Zato i treba gledati kroz prozor: da se vidi u kakvu smo zbilju doplitali na splavi sna, i može li san toj zbilji odoljeti.

Tako je i s knjigama: slabu zaboravljamo onoga trenutka kad je zaklopimo i pogledamo zbilju; dobra nas bar neko vrijeme prati i ne napušta. Dapače, dobra knjiga čini i više: ona nam na neko vrijeme stavlja na nos naočale kroz koje promatramo zbilju, mijenjajući tako naše viđenje jave, oblikujući ga i ostavljajući u nama trag, kao što i vrlo jaki snovi uvijek ostavljaju trag. Nakon jakoga sna ispunjenoga značenjem nećemo ništa osobito učiniti na javi, nećemo početi živjeti na drugačiji način, samo ćemo se drugačije osjećati, i to će nam biti važno. Isto tako nas jaka knjiga neće potaknuti na akciju (ni društvenu ni kakvu drugu), ali ni nakon nje nećemo više biti isti. A da bi mogao pisati takve knjige, pisac treba da bude što bliže svojim čitateljima, da ga muči ono što njih muči, da se boji onoga čega se oni boje, da sanja ono o čemu oni sanjaju.

(Pavao Pavličić, *Rukoljub* – iz *Pisma Ivani Brlić-Mažuranić*)

Smjernice za pisanje

Odredi kojemu književnomu rodu pripada priloženi ulomak.

O čemu autor govori u prvome dijelu teksta, a o čemu u drugome? Uoči kako to povezuje.

Opiši piščev stav prema knjigama. Objasni što dobra knjiga donosi čitatelju.

Zaključči što pisca čini dobrim piscem.

Bodovi: 40

[illegible]

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo te, nemoj u njega ništa upisivati.

[illegible]

Ovim prostorom koristi se ocjenjivač. Molimo te, nemoj u njega ništa upisivati.